اروابناد حاجي عبدالهاشم دولت زی زموږ دهیواد ولسي شاعر، روحاني، ملي او قومي شخصیت

پوهاند ډاکتر مجاور احمد زیار، په خپل یوه نوي اثر(پښتو بدلمیچ یا پښتو شعر څنګه جوړیږي)کې داسې لیکي: ((له اوږدو آزمېینو، څېړنواو پلټنو څخه وروسته دې پایلې ته رسیدلی یم، چې د هرې ژبې او بیا پښتو شعر پوهه او غږپوهه سره نه شلیدونکي تړاو لري او له همدې کبله پرې دا دومره مهال د دوديزو پوهانو له خوا دعربي عروضي سېستم د راتپلو هڅې ناکامه شوې دي.))

د زیار صاحب له خبرې دا راڅرګندیږي چې په رښتیا هم پښتو ژبه د شعر ژبه ده، او هر با استعداده لوستی پښتون کولای شي، د خپلې شتمنې (و)ګړنی (فولکلوریکې) او بیا لیکلې پانګې په لاروۍ شعر و شاعري وکړي. همدا لامل دی چې په پښتو کې تر بل هر ناپیلي څېل (ژانر) څخه پیېلی دا ډېر دود لري او شاعران پکې دآسمان د ستورو په شان بې شماره دي. د پښتو شعر وادب لکه د نړۍ د نورو هغو په څیر پر دوه برخو ویشل شوې دی :

١- (و)ګړنۍ یا ولسي – شفاهي (فلکلوریک) ادب.

٢- لیکلي(تحریري) ادب.

زموږ ادبیات زیاتره شعري ادبیات دي اوزموږ فرهنګي میراث تر هر څه زیات پرشعر ولاړ دی. په پښتو ادب کې پخواني (کلاسیک)او اوسني(معاصر) شاعران دپښتوادب بلیندېه وال (مشعلداران) بلل کیږي. هغوی خپل شعرونه له خپل ذوق، شوق، مینې، عاطفي او انساني احساساتواو د مضمون محتوا او فورم له مخې په ډیرښکلي خیالونواوانځورونو کې په داسې زړه پوري او زړه راکښونکي ډول راپنځولي چې زموږ د هیواد د تاریخ په

اوړدو کې د خلکو په راويښولو او د دوی د احساساتو په راپارولو کې يې اغيزمن نقش او رول لوبولی دی.

زموږ د وياړلي تاريخ په هرپړاوکي تلپاتي ځلاندې او وياړلې څېرې، نوميالي او ميړني، ملي، سياسي او ټولنيز اتلان، د پاک او سپيڅلي قلم خاوندان، پوهان، څېړنوال او ليکوال د پوهې او فرهنګ ډګر ته راوتلي او بيلابيل پيرونه او پړاوونه يې رامنځته کړي او دوياړ او افتخاراتو نه ډک تاريخ لري. همدارنګه دپښتو ادب تاريخ د يوه ټاکلي پړاو نه تير شوی اوپه بيلابيلو پړاوونو ويشل شوې دی، چې هرپېر يې خپلې ځانګړنې لري.

د دغو درنو ملي، علمي، ادبي، فرهنګي او فرهنګپالو ستو نمانځنه او د دوی پر آثارو څيړنه او پلټنه هغه څه دي چې زموږ اوسني او راتلونکي پښتونه نسلونه به پرې وياړي او ګټه به ځنې اخلي.

څه مهال مخکې (د هيلو بهير) نومې يوه شعري ټولګه زما ګران دوست ښاغلي عبدالقدير دولت زي، چې د ادب او فرهنګ سره ځانګړې مينه لري ماته ډالۍ کړه. د دغې ټولګې له لوستلو وروسته، زه دې ته وهڅيدم چې د دې اثر او د دغې شعري ټولګې د ليکوال په اړه، چې اروانباد حاجي عبدالهاشم دولت زی دی، يو څو کرښې وليکم.

ښاغلي استاد حبيب الله رفيع، چې زموږ د هيواد يو نامتو، وتلي، پياوړې او مخکښ شاعر او ليکوال دی، په خپله يوه ليکنه کې د حاجي عبدالهاشم دولت زي په اړه داسې کښلي دي:

((... زما په همدې لومړي ليدو کتوکې سترګې پرې خوږې شوې، ځکه ديوه ټيپيك پښتون څېره يې درلوده، وريښمينه لونګۍ يې پرسر اوملي جامې يې پر تن وې ،ګردی نوراني مخ او ورسره پاکه سپينه ږيره، پستې نرمې اوشمېرلې خبرې، په خبرو کې يې مالګه، ورسره ظرافت او لطيف لطافت او ورسره مله نرۍ موسکا.

څو ورځې وروسته له پسرلي صاحب سره افغان ادبي بهير ته راغی، دمېلمه پرڅوکۍ کښېنول شو او دشعر له اورولو سره يې څرګنده شوه چې وکيل صاحب شاعر هم دی اوپه لومړۍ ناسته کې چې سره خواږه شوي وو يو علت يې هم زموږ تر منځ دا ادبي تړون او ادبي پيوستون و.

تردې ورځې وروسته وکيل صاحب زموږ دادبي بهير دايمي ملګری شو، د بهير له وړو او زړو سره صميمي شو، له ټولوسره به يې په موسکا ډکه خوله خبرې کولې، مينه به يې کوله اوپه ډېر لږ وخت کې د ده او د بهير د ملګرو ترمنځ د بېګانګۍ ټولې پولې ړنګې شوې او د خپل خاص درنښت او متانت په ساتلوسره له وړوسره ووړ او له زړو سره زوړ او د زړه له جونګړې يې د ټولو د مينې مينه وه:

د سترګو تور د زړه ملهمه راشه

د زړګي کورته مې بې غمه راشه

لارې خو ډېرې دي چې ته پرې راشې

د کږو لارو اوس په سمه راشه

پل مې دزړه په کورکې کېږده راځه

راشه زړور په زړوردمه راشه

د زړه په مینه به دې ښه وپالم

زما په خواته ځوقدمه راشه

ځنګ ته مې کښېنه چې دیدن دې وکړم

د زړه جونګړې ته مې شمه راشه

کلونه تېر شوه په هاشم سترې تېر

ته یې د زړه د پاره دمه راشه !))

اروابناد حاجي عبدالهاشم دولت زی د خدای بښلي حاجي سلطان محمد خان دولت زي زوی وو، چې د (۱۳۱۰) لمریز کال د وري میاشتې پر شپږمه د سمنګانو ولایت مرکز ایبکو د زندې کوټ کلي په یوه درنه، شتمنه او دینپاله کورنۍ کې زیږیدلی دی. وتلي او پیاوړې لیکوال او خیرنوال، شهرت ننګیال په خپله یوه لیکنه کې د اروابناد عبدالهاشم د اند و ژوند په اړه داسې لیکلي:

(... حاجي صاحب په یوه مخوره او شتمنه کورنۍ کې سترګې غړولي، خو مال او جایداد په دوی کې د کبر او لویي تلوسه نه ده پارولې ؛ دا هر څه یې د الله تعالی امانت ګڼلي او په دغه امانت کې یې له خیانت نه ځان تر پایه ساتلی دی، مانا دا چې دوی دغه مال او دولت په بدمستیو او عیاشیو نه دی لګولی بلکې د خدای د مخلوق په خیر او خدمت کې یې لګولی. درحمان بابا په وینا

د دلبرو صدقې لره یې غواړم

هسې نه چې په دنیا پسې زهیر یم

حاجي صاحب د وقار او درنښت سمبول او دميني ، الفت او صداقت پرانيستی کتاب دی چې په هره پاڼه او کرښه يې د ده د درانه شخصيت خواږه څکلی شي :

په سترګو پوري کړه رانجه دميني

هرچاته ګوره په کاته دميني

هاشم به هيڅکله دريغ نه کړي ترې سر

که يې حلال کړي په چاړه دميني....)

اروابناد حاجي عبدالهاشم لومړی زده کړې د ايبکو د ښار په لومړني ښوونځي کې سرته رسولي، ديني، پښتواودري ليک لوست يې د خپل کلي د يو شمير دينپوهانو او ناضمانو په مرسته ترسره کړي دي او تر څنګ يې علمي او ادبي کتابونه هم لوستلي دي. دکورنۍ مشران يې د خپلې سيمې خانان او مشران وو، او د سوداګرۍ، ځمکوالۍ اومالدارۍ چارې يې پر مخ بيولې. ده له خپل پلار سره په دې لاره کې هم مرسته کوله، له همدې کبله ده ونشو کولای خپلې نورې زده کړې پر مخ يوسي. ده دخپل پلار او دکورنۍ د نورومشرانو په لارښوونه په هيواد کې دننه او بهر په پرله پسي توګه سفرونه کول، چې په دغو سفرونو کې ده د خپلو مشرانو د ازميښتو په رڼا کې نه يوازې مادي بلکې معنوي ګټې او تجربې هم تر لاسه کړې. ده له ځوانۍ راهيسې له شعر او ادب سره ځانګړې مينه لرله اوپه دې ډول يې شعر ويلو ته مخه شوه . پر (۱۳۲۵) لمريز کال د ده لومړی شعر د مزارشريف ښار په ((بيدار)) ورځپاڼه کې خپور شوی دی، چې څو بيتونه يې دا دي:

ځوک مې چې غواړي ذلت

بربادوي مې عزت

هغه دښمن زما دی

که وروور په تن زما دی

حاجي صاحب عبداهاشم د خپل هيواد او هيوادوالو سره بې کچه مينه درلوده او د خپلو خلکو دسيمې په ملي مسايلو کې ديو خوږمن، ولسي او قومي مخور په توګه اغيزمن او ارزښتمن نقش او رول لوبولی دی.کله چې په هيواد کې د يوه ملي او سياسي بدلون لپاره د نوي اساسي قانون اړتيا رامنځته شوه، د(۱۳۴۲) لمريز کال اړونده جرګې ته غوره شوی اوګډون يې پکې کړی وو. وروسته بيا د ولسي جرګې په ديارلسمه دوره کې د سمنګان ولايت د ايبکو د خلکو له خوا د وکيل په توګه وټاکل شو، نو د ولس او سيمې د

لا ښه ترا خدمت کابو(موقع) ترلاسه کړه. هسې يې خو هميشه د يو ملي، ټولنيزاو مخور مشر په توګه د سيمه يزو ستونزو او ناخوالو په اړه دجرګو او مرکو له لارې خلکو ته لارښووني کولې او د دوی په رسمي او غير رسمي ټولنواو جرګو کې يې ورسره د يو اغيزمن ولسپال په توګه برخه اخيسته.

حاجي صاحب عبداهاشم دولت زی له دغو ټولو کړنو او کړو وړو سره سره د يوه خوږ ژبي ولسي شاعر او ليکوال په توګه هم خپلې ژبې او ولس ته پوره خدمت کړی او دپښتو ادب په ګلبڼ کې يې داسې رنګين ګلونه کرلي دي، چې دا بڼ به پرې د تل لپاره سمسور، ښکلی او ښيرازه وي.

زموږ دهيواد تکړه شاعراو ليکوال ښاغلي جنرال عبدالصمد مومند، په خپله يوه ليکنه کې د حاجي صاحب عبدالهاشم د ادبي شخصيت او شاعرۍ په اړه داسې کښلي دي:

(... ښاغلی حاجي عبدالهاشم دولت زی صاحب هم يو د دغو څخه دی چې په دې توده ځمکه يې قدم ايښی دی. دی د پاکي عقيدې خاوند او يو مجاهد انسان دی د ښه او نيک برخورد او نرم مزاج لوړواخلاقو څښتن دی خو اصول يې ښه سخت او پوره پاخه دي او انحراف ترې نه کوي د روڼ تندي او مضبوتي حوصلي مالک خوش لباسه کم ګفتاره روانه او عام فهمه شاعري کوي او شاعري يې د هغه د پاکواو سپيڅلو احساساتو او جذباتو ترجمانه ده....)

- دحاجي صاحب عبدالهاشم په شعرونو کې دتصوف په رڼا کې د اخلاقي او روحاني حالاتو او د خلکو ويښتيا او پرمختيا په اړه د ده خيالونه اوآندونه په ډېره روانه، ساده، خوږه او شاعرانه ژبه په ريښتينې توګه انځور شوي دي. دبيلګې په توګه يې دا لاندې څو شعره سره په ګډه لولو:

دالله ورکړه

خدای چې ورکاندي و چاته خپل عزت

بل يې نشي ورکوی په هيڅ صورت

دا د خدای د خوا نه چا ته چې پيرزو شي

شرافت وي کرامت وي که قدرت

دا عطيه د خدای (ج) په شکر ساتل کيږي

لا زياتيري د بنده په لوړ همت

دواړه کونو کې به لوړ مقام د ده وي

بر د هر چا په حرمت وي او په پت

زوال نه لري دايم وي هم قايم وي

هم ساتلی وي محفوظ په لوړ چت

نه دی بخل ځوک په چا کړي چې دا ولی

عبادت په مقابل شته ورته ست

اې (هاشمه) ته هم خدای ته په سجده شه

ستا هم خدای سره شته برخه هم قسمت

کاکشال- پېښور (۲/۹/۱۹۹۹)

خېرقبا

خدايه ستا لطف او کرم په ما عطا کړې

دا زما مخه مخ په تا، دا ستا په ما کړې

عبادت ته دې توفيق کړې را په برخه

د شيطان لعين د ځنګه مې جدا کړې

هر څه ټول د ستا په لاس دي ته مالک يې

چې راضي پرې ته شې ما ته يې ته راکړې

زه په خپل خير او شر نه پوهېږم خدايه

چې لازم ګڼې هغه ته مهيا کړې

زه به شم شکر ګزاره ستا د لطفه

چې ګناه مې ورکه ته، ثواب سودا کړې

زما فکر ستا د بنو طرف ته بوزې

خیال وزرونه مې ستا لور ته په هوا کړې

بې باکي له هر مرضه لوی مرض دی

دې مرض ته مې دستا کرم دوا کړې

که فاخر خلک کړي فخر په زرپوشو

ما (هاشم) په ستر پټ، په خرقبا کړې

مسلم آباد- پیښور(۲۵/۱۲/۱۹۹۷)

دعا

لاس په دعا ولاړ یو تاته

هیله مو نشته ده بل چا ته

د آخرت پېټی مو دروند دی

سترې ستومان په لار یو پاته

د ستا کمک ته احتیاج یو

ای پاکه ربه لویه ذاته

لاس مو درنیسه ته مهربان یې

لږ مو نژدې کړه خپلې خواته

....

مسلم آباد- پیښور (۱۶/۱۱/۱۹۹۷)

مناجات

هر وینته مو ثنا خوان د ستا د حمد کړې

ټول وجود مو تا ته وقف او هیله مند کړې

تا ته ټول مخلوق په حمد دي ته محمود یې

موږه هم د دې حلقې په لومو بند کړې

لکه ځنګه چې لایق د ستا د شان وي

پیرزوینه په مونږ وکړې مونږ پسند کړې

شرافت او کرامت زمونږ نصیب کې

ستا په یاد مو د خولو خوند لکه د قند کړې

....

مسلم آباد- پیښور(۲۳/۱/۱۹۹۸)

غم د آخرت خوره

چې د چا شي نوم په نیکو باندې یاد

څه به غم خوري په ربښتیني د اولاد

نه يې مال نه يې دولت وي ور په کار

ښه هغوی دي چې په ښو باندې وي ښاد

چا چې کور د ختو جوړ کړو هغه خام وي

پوخ هغه وي چې تهداب لري بنیاد

دا ربښتیا چې د دنیا کورونه وران دي

دا خبره سي هم واوره په بنیاد

ته دې غم د آخرت خوره چې باقي دی

په دې قول به مې ضرورکړې اعتماد

پس له مرګه له هر کاره لاس خطا شي

که هر څو پسې ویر وکړې هم فریاد

د (هاشم) دشعر متن ته په ځیر شه

د قرآن، او دحدیث دی دا ارشاد

پیښور- پښتونخوا (۲۹/۱۱/۱۹۹۸)

ـ د ده په شعرونو کې دخپل هیواد اود هیوادوالو د بدو اوتراژیکو خاطراتو، پاک او سپیڅلي او ملي ولولې او جذبې، له خلکو سره انساني مینه او خواخوږي له ورایه راڅرګندیږي.دبیلګې په توګه یې دا شعرونه لولو:

د غم فضا

څه دغم فضا ده په کابل کې لور تر لوره

لوی واړه ژړا کا دي مجبور وزي له کوره

ټول دي سرسام شوي د تک لوري ترینه ورک دي

مور یې بچیان پریښي پښېبلې پښې په سر سرتوره

د پلار مړی یې پروت دی په سرک کې بې ښښتنه

نشته څوک په کور کې چې یې پورته کړي تر کوره

عقل د چا کار نکړي چې داسې صحنې ویني

غږ به د چا وانه وري د ډزو زوږ له شوره

څه دې څه بلا ده په دوی شوې، لیونیان شول

یو دبل دښمن شول، بیزار شوی ورور له وروره

چور چپاو تالان دی، بده ورځ ده بازخواست نشته

شر فساد جوړ شوی هر سړی تښتي له زوره

ما (هاشم) لیدل چې چار چاپېره او د غرو څوکو

توپ ټوپک ګولۍ دي او خوښي نه شته ده نوره

دریمه کارته کابل (۱۱/ ۲/۱۳۷۵)

دګاوند خندا

په سرو وینو کې کابل ولې لمبیږي

زلزله ده که زخمي زړه مې درزیږي

هر طرف ته ګورم توپې دي راخلاصې

معلوم نه دی چې دچا په سر لګيږي

هم لونا او اورګان دي چې ويشتل کا

طيارې دي په هوا کې پرې غړمبيږي

دا حساب نه دی معلوم چې څوک يې ولي

هره سمته چې راځي خو پرې رالويږي

عالمونه، عالمونه قتل عام شول

دوی لا نور هم په ډير قتل خوشحاليږي

چې پوښتنه د چا وشي د چا جنګ دی

وايي ورور راپاڅي ورور سره جنګيږي

نه پوهيږو د دوی څه شی نا تقسيم دي

معلوم دار چې په تقسيم يې نه جوړيږي

ډالر سر دی، سلاح سر دی، بلا سر دی

حريصان لکه ليوان دي نه مړيږي

....

پيښور(۱۹/۱۱/۹۸)

قتليږو

څه حالات مو د وطن شول پرې شرميږو

په رڼو سترګو يې ګورو چې غرقيږو

نصيحت دچا په هيچا اثر نه کا

چې دا حال وي نو به څه رنګ هوسيږو

څوک په زجر څوک په هجر رانه ورک شول

موږ په هر صورت دې دواړو ته زوروېږو

خدایه مکړې چې یو مخ تباه شو

ترقي رانه شوه پاتې روستو کېږو

په موږ تېره شوه تېرېږي څه به وینو

بدې ورځې ته چې ګورو موږ دردېږو

تېره تېره شوه د خپله لاسه ورانه

نا معلومه مو راتلونکې ده وېرېږو

هر سړی په توره تېښته ترې روان دی

دبل در کې نوکري کوو درېږو

د(هاشم) په زړه دا کله هوارېږي

تدریجي مرګمو راغلی دی قتلېږو

کاکشال – پېښور (۱۶/۱۱/۱۳۷۷)

د وطن سوز

وطنه ستا د تورو غرونو نه جار

وطنه ستا د غرو رغونو نه جا

وطنه ستا سترو سیدونو نه جار

وطنه ستا د کړنګونو نه جار

زه به دچا ډنګی مانۍ او لوړ قصرونه څه کړم

زه به دچا بحر غاړې او پارکونه څه کرم

زه به دچا د ریل پټلۍ او جهازونه څه کړم

زه به دچا د ترقیو کاروانونه څه کړم

ماته په کار د خپل وطن دي خړ ډاګونه په کار

ماته په کارد خپل وطن دي وران ښارونه په کار

ماته په کارد خپل وطن دي ارمانونه په کار

ماته په کارد خپل وطن دي درمانونه په کار

راځئ چې اوس ژوندون د سره پیل کړو

وخت دلاس ورنکړو وطن ته میل کړو

څو به دبل د ودانیو سیل کړو

د وطن مینه خپل هدف او نیل کړو

ښاړې ودانې کړو دسره په کار

وکړو د ځانه دا یو ښه ابتکار

څو به دبل د لاسه غواړو تیار

دا خپل وطن به په خپل لاس کړو تیار

....

ـ ده په خپلو شعرونو کې د وطن او د کړیدلوخلکو کړکیچن حالات، ناخوالې، کړاوونه، ستونزې او دکډوالی او پردیسی شپې او ورځې په ډیرښکلي خیالونو او فکرونو کې انځورشوي دي. دبیلګې په توګه یې دا شعرونه ګورو:

د وطن غمیزه

چې حرم مو د وطن راته ماتم شو

هره خوا څمکه سما راته تورتم شو

په ځان پوه نه شوو چې کومه لار شوه غوره

په هر لور چې د چا مخه شوه پرې سم شو

توره تېښته وه یو بل ته ستانه نه شوو

هر یو هرې خوا چې پاتې شو په غم شو

بې خوندي شوه خوند یې لاړو هجرت نه شو

بیخ بنیاد مو پرې راوخوت راته بم شو

دعزت په خوان چې ناسته وه هغه نشته

جیره خوار شو سرمو هر چاته راخم شو

خجالت یو یو دبل نه مونږ شرمیږو

شپې او ورځې په دارنګ راته الم شو

د (هاشم) په زړه پولي دغم راخیژي

راته ښکاري باقي عمر په دا چم شو

کاکشال، پیښور (۲۸/۸/۱۹۹۹)

دردېدلي زړونه

دردیدلي زړونه ولې دردوی

دا خوږلن اورونه ولې ښوروی

زه وېرېږمه چې اور به دې تن واخلي

ته چې لاس د ژوبلو زړونو ته وروړې

دیتیم دزړه آزار به دې آزار کړي

چې سکروټې یې په زړونو وروې

تا ویشتل د ویشتو زړونو څه لیدلي

چې دلاسه یې لا نور هم زوروې

دا یې بس نه دي تر اوسه چې کړېږي

چې کلمي یې لا په غنو خوروې

لاس ترې واخله په کړاو یې خوښي مکړه

بوږنیدلي زړونه ولې بوږنوې

اې (هاشمه) چې مراد دزړه حاصل کړې

زخمي زړونه به په ښه خلق ښه کوي

کاکشال- پیښور (۲۳/۱/۱۳۷۸)

د وطن ساتنه

ځورومې دوطن غم اودردونه

څکه اوښکې مې په مخ راځي رودونه

شا مې ورته کړه ترې راغلم بې پروا شوم

د ده مخ ته مې وروشیندل ګردونه

اوس که ویر کړمه بې ځایه څه فایده ده

ځګرخون یم زړه د سرو وینو ډنډونه

هر خبر چې اورم تل ورانه وراني وي

اوبه واوښتي له ورخه وړي بندونه

ملامته پدې کار زه د هر چا شوم

چې مې نکړل په اول کې دا فکرونه

د وطن ساتنه فرض ده ما ونکړه

لاس تر زنې اوس ولاړ یم زیره ګونه

دهجرت شپې مې چې سود ګڼلې غم شوې

نه مې پت شته نه مې ست شته نه مې خونه

قهرمان د زماني وم دوران سازوم

اوس دبل په ور کې خواست کوم عرضونه

د افغان په نوم په ټول جهان حقیر شوم

په هر ځای کې شوم پاندي وړمه پندونه

ښه پوهیږم چې دا ولې داسې وشوه

اې (هاشمه) چې تا نه منل پندونه

پښتونخوا (۲۴/۲/۱۹۹۸)

ـ د ده په شعرونو کې ښایسته اوپه زړه پورې لوړ خیالونه او ژور اندونه په خورا ښکلي او ظریفانه انداز سره پیېل شوي دي. د بیلګې په توګه یې دا شعرونه لولو:

د مور مقام

مورې نه وم پوهیدلی ستا په قدر

ستا ترخنګ مې هره شپه وه شپه د قدر

په لولو، لولو، دې خوب ته هڅولم

په شپو شپو مې خوا کې ناسته وې تر فجر

چې شاهد د بیداري د ستا د شپو وه

نه شته ستوري نه هغه سپوږمی د بدر

اوس چې ته په خوب ویده یې زه په وینه

دسپېرو خاورو په خوا کې ستا د قبر

ټول بدن مې ریږد اخیستی نه پوهیږم

بې صبري ته ځان تیار کړم یا شم صبر

بل څه نه لرم تحفه بې له دعا نه

یا څو اوښکې چې نثار کړم تا له نذر

جنتونه دې نصیب شه ادې مورې

خدای دې درکاندي عالي مقام د صدر

زه (هاشم) دې په اکرام لاس په تعظیم یم

لټوم دستا په قدر کې خپل قدر

مسلم آباد- پیښور(۱۵/۵/۱۹۹۷)

لکه شمعه

که خندا غواړې ژړا کړه لکه شمعه

ځان کړه ویلې زړه رڼا کړه لکه شمعه

که یاران غواړې خوشحاله په محفل کې

خوله خندا په بې ریا کړه لکه شمعه

که ایثار دچا نه غواړې ځان ایثار کړه

په سره اور کې مشغلا کړه لکه شمعه

په رښتیا که خدمتګار دخپل تولې یې

په ولاړه شپه سبا که لکه شمعه

ترمې ترمې اوښکې غورځوه ځګر ته

زړه په سرو اوښکو صفا کړه لکه شمعه

اور دې واچوه هستی ته بیا رهبر شه

تیارې وخېره ځلا کړه لکه شمعه

په سره ژبه دې دشمن ته ځواب ورکړه

دوست په مخکې رهنما شه لکه شمعه

اې (هاشمه) دا دخولې خبرې نه دي

په عمل کې ځان فدا کړه لکه شمعه

دا شعر حاجي صاحب عبدالهاشم پر (۱۳۵۰)ل. کال د شهید موسی شفیق لپاره د دیارلسمې دورې ولسې جرګې د باور رای په بهیر کې اورولې دی.

او یا دا خو نورې خوندورې توتې :

دریغه دریغه

دریغه دریغه چې تیرېږي زما عمر

(د اوبو په شان بهيږي زما عمر)

هلک توب او ځواني تېره شوه په منده

اوس دوه کم اويا چليږي زما عمر

څه مې نشته ده په لاس کې څه به يوسم

په افلاس داسې تيريږي زما عمر

ثمره مې دټول عمر يو اخلاص دی

په هغه باندې وياړيږي زما عمر

هسې خوشې له ما تېر شو ولې تېر شو

نور په ما باندې شرميږي زما عمر

آخر عمر دی توفيق راکړې خاونده

ايمان يوسم بيا ختميږي زما عمر

خفه نه يم چې مې عمر پوخ تعمير دی!!

که نن نشوه سبا لويږي زما عمر

دا ديوال دخامو خښتو دی (هاشمه)

خښته خښته ترې رالويږي زما عمر

مسلم آباد- پيښور (۱۳/۱۰/۱۹۹۹)

مقام د شعر

څومره ښکلی دی اوچت مقام دشعر

ما ليدلي ده سپوږمۍ په بام دشعر

څومره پورته چې سپوږمۍ ځي شعر هم ځي

گيره شوې ده سپوږمۍ په دام دشعر

هره کرښه کې يې سيند دمعني پروت دی

هسې تګ کړي سمندر ارام دشعر

په جمله جمله يې زړه د شاعر درد کړي

چې يې ځکلې ويني سرې په جام دشعر

ځوروي مې ځني خلک کوتاه بينه

چې ناقص ګڼي جمله کلام دشعر

....

مسلم آباد- پيښور (۱۱/۱۱/۱۳۷۷)

افلاک

هر سړی په خپل عمل کې د خپل واک دی

متقي دی که شقي دی که بې باک دی

خدای يې پوه کاندي په ښو او بدو لارو

که دی ښه کړي که خراب د ده ادراک دی

د ښو ښه د بدو بده نتيجه وي

د هر کار ملاک په خپله کار ملاک دی

هر انسان د خپل جوړښت پوره معمار دی

د ده فهم اراده او د ده ځواک دی

دی کولی شي چې خپله لار کړي غوره

دا انسان دی نن ختلی تر افلاک دی

....

کاکشال- پيښور (۲۲/۴/۱۹۹۹)

لړې برې پرګنې

لړې برې پرګنې دې سره ورونه

بیلوی یې نشي غرونه ګړنګونه

(د آمو نه تر اټکه افغان یو دی)

په تاریخ کې پرې شاهد دي کتابونه

دهرات تر پیښوره فرهنګ یو دی

هڅه ونکی ثقافت او دماغونه

د پیړیو په اوږدو کې سره یو یو

چېرې فرق شي دافغان او دپښتونه

فرق مو نشي دڅېرو او درنګونو

د سکې یو دوه اړخونه دوه مخونه

په یوه رسۍ مو لاس سره دی ایښی

اتفاق مو همیش یو دی قوتونه

دین مذهب مو سره یو او کلچر یو دی

سره تینګ مو په اسلام دي پیوندونه

....

پیښور- پښتونخوا (۱۰/۹/۱۹۹۹)

رانجه د مینې

په سترګو پورې کړه رانجه دمینې

هر چاته ګوره په کاته دمینې

بیا به دې زړه کې دهر چا مینه وي

درته هر څه به وي پراته دمینې

بازار دمینې کې مطاع که غواړې

در ته عرضه به وي هر څه دمینې

که هسې ګرځې هر طرف ته ګورې

هرڅه خوارہ ګورې پاسته دمينې

مينه چې زړه کې چا ته ځای ونيسي

په زړه خوارہ د خولې خوارہ د مينې

هغه دهر چا په خوله خوږ لګيږي

چې ورته راشي په راتله د مينې

(هاشم) به هيڅ کله دريغ نکړي ترې سر

که يې حلال کړي په چارہ د مينې

مسلم آباد- پيښور (۱/۷/۱۳۷۸)

لوړ درشل

دا جهان په شان د بڼ دی موږ يې ګل يو

څوک نرګس يو، څوک ګلاب او څوک سنبل يو

دا چې څوک د چا خوښيږي بيل سوال دی

موږه خپل يو جاروتلی يو تر بل يو

بوټی بيل دی ، بوی يې بيل دی، رنګ يې بيل دی

بيل اعضا يو په داخل ديو کوګل يو

يو هدف لرو مرام او زړه مو يو دی

د نيکونو دا ميراث دی داسې تل يو

د دښمن په دسيسو موږ نه غوليږو

د وحدت لاس مو يو کړی ګوتی شل يو

ځان ځاني مو داسې نه چې فکر نه کړو

په جرګو کې نظر بيل بيل، جمله سل يو

عنعنې مو په تاريخ کې فصل او باب دی

لوړ همت لرو ميړونه د مرچل يو

د (هاشم) فکر او قلم يې وړ مثال دی

اديبان لرو پوهان د لوړ درشل يو

ايبک – سمنګان (۱۳۴۳/۶/۱۳)

زلفي عنبري

ناڅاپه په مخ راغله خورې زلفي عنبري

د خياله را روانه لکه زرکه د دري

سپوږمۍ يې د مخ پټه وه په وريځو کې د زلفو

دا هسکه نرۍ غاړه سپينې ليچې مرمري

ويشتل يې کړل په زړونو بې پروا غوندې مغروره

کنجک وروځې ليندې وې کرږانه يې خنجري

مسکا يې په سرو شونډو کې د ورايه مسيدله

دغاښو يې بريښنا وه لکه ستوري مشتري

دسترګو په کاسو کې يې دوه سترګې لا بل شی وې

خوشحاله تورې سترګې لکه سترګې د وري

د مخ په اننګو کې يې منې دسمرقند وې

دزنې سر يې ناک وه يا وه ګوړه شکري

ښايست نهورته نه کتل کيده په رډو سترګو

نرۍ شونډې نازکې لکه ګل د عنطري

ققفاز د غرو هوسۍ وه پورته پورته غورزيدله

تر څو چې ښکاريدله تريدله اوتري

په ځير شوم زه (هاشم) ورته د نازه په نخرو تله

ادا يې هر قدم کې ګل اندامه شاه پري

باکو- آزربايجان (۲۰/۴/۱۹۹۴)

مين فقير

په تندي دې ټيک د زرو ځړولی

د مين فقير دې زړه دی هسې وړی

ډار اخيستی زغرد کتلی درته نشي

د پيکي لاندې دې خال دی ورته غلی

کله سم کله ناسم په غلا يې ګوري

شونډې لاندې شينکي خال دې وېرولی

کله لرې نه په ځير شي ورته ګوري

پرک اخستی ټول رپېږي دا مور مړی

کله ځان ته جرات ورکړي وردانګم

وايي پريده چې خوک يوسي زما مړی

بيا د ځان سره چرتي شي پښې يې رېږدي

قدم نه اخلي شي بې حسه يې هر غړی

تردد ورته پيدا شي بې تصميمه

غلی ناست وي زړه ګونه روح وژلی

خدايه ته ورسره مل شې خوار زبون دی

په ټول عمر يې ارمان نه دی ختلی

د (هاشم) سره احساس په هڅېدو شي

وایي کاش مې داسې حال نه وی لیدلی

کاکشال- پیښور (۱۲/۹/۱۹۹۹)

مینه لباسي شوه

مینه لباسي شوه وفا نشته ده

زړونه دي تور شوي صفا نشته ده

نشته لاربنوونه لاس نیوی دچا

توره ترووږمی ده رڼا نشته ده

هر سړی کوهي کني په لاره کې

چل فریب دغا ده رښتیا نشته ده

هک او پک حیران یمه دې کار ته زه

هر لور ناروا ده روا نشته ده

سترګو ته ورتږپلي د جاموسره

شرم به په څه کړي حیا نشته ده

هر یو په تلاش دی ټولول کوي

ټول وایي زما ده د ستا نشته ده

خیر او برکت به نو په څه کې وي

حرص په سر اخستي بسیا نشته ده

ټوله غلطي ده سازشونه دي

ورانه دا دنیا ده، دنیا نشته ده

اې (هاشمه) څه چې ترینه کډه کړو

دې تورتم کې مو شپې دي سبا نشته ده

کاکشال- پیښور (۱۵/۱۰/۱۹۹۸)

ځلوریزه

چې مې وطن باندې خزان ولګېد
زما په زړه باندې طوفان ولګېد
دغه طوفان څومره بدمرغه راغی
یو په ما نه په ټول جهان ولګېد

****

ځلوریزه

وطن مو وران کړو د اغیارو په خوله
د څو خونکارو څو غدارو په خوله
اوس خجالت او ځوړند سرپاتي یو
د څو لوټ مارو څو خود چارو په خوله

حاجي صاحب عبدالهاشم پر پښتو سر بېره دري- پارسي شعرونه هم لیکلي دي.

د ده شعري ټولګه، چې د (د هیلو بهیر) په نوم یادیږي، د ښاغلي حاجي عبدالودود خان دولت زی چې د نوموړي هڅوونکې وو ، او د ښاغلي اسدالله صافي د دانش کتابتون مشر په مرسته د چاپ په ګانه ګاڼل شوی، اواستاد محمد آصف صمیم، منلي شهرت ننګیال او جنرال عبدالصمد مومند پرې سریزې لیکلې دي.

اروابناد عبدالهاشم دولت زی د ډیر ساده مزاج، درنو کړو وړو، ښو اخلاقو، پاک او سپیڅلواوصافواو دنیکو خصایلو څښتن وو. دی یو مات مخی، بې کبره، زړه سواند او پاک زړی انسان وو.

دغې ولسي شاعراو قومي مخور پر (۲۰۰۰)ز. کال دفبروري میاشتې پر یوولسم (۱۱)، په پیښور کې له دې نړۍ څخه د تل لپاره سترګې پټې کړې. او په کابل کې په ډیردرنښت سره خاورو ته وسپارل شو.

اروایې ښاده او یاد د یې تل ژوندی وي